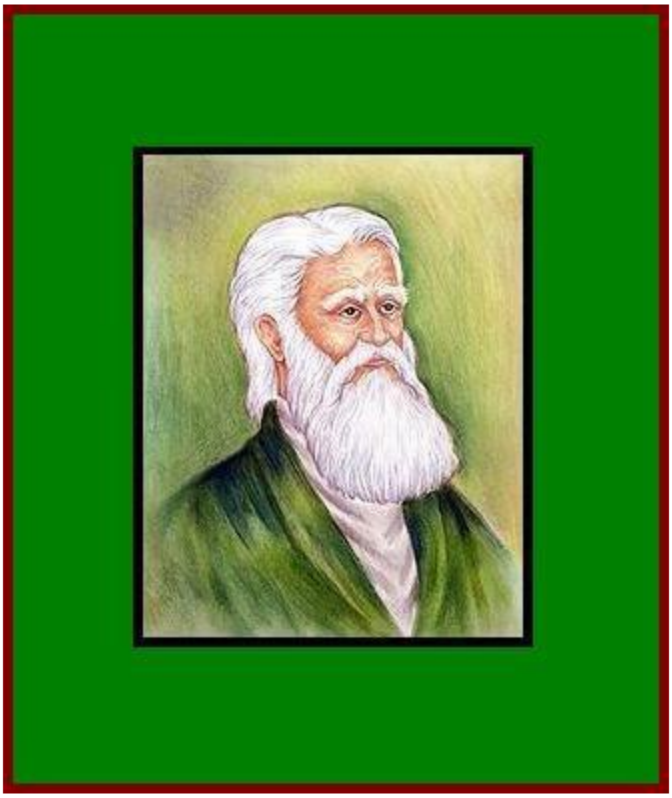

دستراونومیالي رحمان بابا د روحاني، تصوفي،عرفاني، ادبي او فرهنګي شخصیت په هکله یو څوخبرې

زموږ په تاریخي، لرغوني او ادب پاله هیواد افغانستان کې د پښتو ادب په تاریخ کې
پوهان، لیکوالان او شاعران هغه درنې خیرې او روښانه مشالونه دي،چې زموږ دپښتو
ادب یې دخپلو لیکنو او آثارو په وسیله خیرازه او ژوندی ساتلې دی. دپښتو ادب په ډګر کې د دغو علمي، ادبي او فرهنګي
شخصیتونو آثار به تل ژوندي [illegible] زموږ [illegible] هانو
لیکوالانو، ادیبانو، فرهنګیانو [illegible] شاعرانو [illegible] خپلو [illegible] کې د [illegible] او [illegible] ونډ
مختلف حالات او اړخونو په ډیر عالمانه او علمي څیړنیزو، تحلیلونو، تصویرونو او فکرونوکې دقلم په ژبه لیکلي او بیان
کړي دي، چې د دوی دا لوړ علمي، څیړنیز، ادبي اوفرهنګي مقام اومنزلت زموږ دخلکو په زړونو کې دتل لپاره ژوندی او
ددوی کارنامې دقدر او ستاینې وړ دي .
دا دعلم، ادب او فرهنګ دوستانو او د ټولو هغو خلکو، چې دعلم، پوهی، ادب او فرهنګ سره ځانګړې مینه لري انساني دنده
ده، چې د خپلو علمي، تاریخي، سیاسي، ادبي، فرهنګي او ملي شخصیتونو ویاړنې او کارنامې د دوی د آثارو په رڼا کې
دراتلونکو نسلونو دروزنې او پالنې او لاربښوونې لپاره ژوندي وساتي . دا جوته ده، چې د دغو شخصیتونویادول او د دوی
پرآثارو علمي او څیړنیزې کره کتنې او د غونډو، سمینارونواو کنفرانسونو جوړول داوسنیو او راتلونکوځوانونسلونو د ودې
اوپرمختګ لپاره کارنده او ژور اغیز لري .
یو له دغو روښانه او ځلانده ستوروڅخه،چې دشعراوشاعرۍ پوسیله یې زموږ دپښتو
ادب ډیوې بلې ساتلي دي دپښتو ژبې نامتو،عالم اومتفکر شاعرعبدالرحمان بابادی . زه باور لرم، چې زموږ درنو لیکوالانو
د رحمان بابا د هر اړخیز شخصیت په هکله ډیرې زیاتې لیکنې کړې دي، خو زه هم دې ته وهڅیدم او ځان ته مې دا حق
ورکړ، چې دده د علمي، روحاني او ادبي شخصیت په هکله یو څو کرښې ولیکم .

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای بخښلي عبدالرحمان بابا د اروابناد عبدالستارخان مومند زوی دی، چي په یوه علم پروره او غریبه کورنی کي په (۱۰۴۲) هجري قمري کال کي په(بهادر کلي)کي ، چي د پيښور ښار په جنوبي اړخ کي پروت دی نړی ته سترګي غړولې دي .
د عبدالرحمان بابا د دیوان په یوه سریزه کي لیکل شوي دي، چي عبدالرحمان بابا د پښتو د سجره نسبت له مخي (سړبن) په سړبن کي (غوریاخیل) او په غوریاخیلو کي (مومند)په مومندو کي (دویزی)او په دویزو کي (ابراهیم خیل) دی .
که څه هم رحمان بابا په قوم مومند دی خو دی ځان کومي قبیلي ته نه منسوبوي او ځان د خدای(ج)دپاکي میني رینتیني عاشق بولي او د خدای په مینه کي ډوب دی . اود تعصب او ځان ستاینې څخه کرکه لري او د وروروليٍ، انساني مناسباتو او دنیوي اوآخروي نیکمرغیو لارې چارې خلکو ته ور په ګوته کوي . لکه چي وايي :

زه عاشق یم سرو کار مي دی له عشقه نه خلیل نه داودزی یم نه مومند

اویاوایي:
دا دنیا خدای له عشقه پیدا کړې دجمله وو مخلوقاتوپلار دی دا

اویاوایي:
په هر دم کي نوې نوې تماشې کړم زه رحمان د خدای وکړه وته حیران یم

اویاوایي:
هیڅ تغیر او تبدیل نه لري رحمانه تل تر تله بر قرار دی رب زما

او یاوایي:
که محنت که مشقت دی خو د دین دی په کار نه دی بل محنت په دا دنیا
بې له خدایه هر چي دي همه فاني دی که لذت دی که زینت په دا دنیا

اویاوایي:
چي په ورځ د شیخی لافې کړې رحمانه! په شپه مې له میفروشه غواړې ولې؟

اویاوایي:
بد په بدو پښیماني کاندي رحمانه! ته په خپلو بدو نه شوې پښیمان ولې؟

او یا وایي :
دوست دشمن د سړي واړه خپل عمل دی هم په دا مقدار یې اجر موی په موی شي

او یا وایي :
د اوبو اصل له خاورو پیدا کیږي خاکساران دخاکسارانوآبروی شي

اویاوایي:
دوباره دې راتله نشته په دنیا نن دې وخت دی که دروغ کړې که رښتیا

اویاوایي:
دا دنیا ده بې وفا بې وفا ده بې بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوايي:

نور عالم که د دنيا غمونه کاندي   درحمان سره دې غم دآخرت وي

عبدالرحمان بابا يو تکړه اديب، ديني عالم او د روحاني دنيا مشر و. د رحمان بابا له نوم او روحاني شخصيت سره زموږ خلک او په تيره بيا ټول پښتانه آشنا دي .
محمد هوتک په خپل يو مشهور اثر کې، چې پټه خزانه نوميږي د رحمان بابا د پيژندګلوی په هکله داسې ليکي :
(رحمان بابا د فقهي اوتصوف کتابونه پخپله سيمه پيښور کې له محمديوسفزي ښخه لوستي او بيا دلوړې زده کړې لپاره کوهاټ ته تللی دی، ډير علوم او مروجه کتابونه يې هلته ولوستل پس له لوستلو ښخه يو لوی عالم شو.)
وايي چې : رحمان بابا په کوهاټ کې د اسلامي او ديني تعليماتوتر ښنګ داروابناد حاجي بهادر کوهاټي (رح) چې يو روحاني شخصيت و، طريقه او لاس نيوی کړی دی،
رحمان بابا وروسته له زده کړې ښخه بيرته خپلې سيمې پيښور ته راغی او په (هزار خانی) کې ميشت شو او د ژوند تر پايه هلته اوسيدو.
هغه دکوچينوالي ښخه لوړ ادبي استعداد درلود، او په ښورلس کلنی کې يې په شعر ويلو پيل کړی دی. ويل کيږي : هغه وخت چې رحمان بابا ته د شعر الهام وشواودی په حقيقي عشق پوه شو، ده دنيا پريښوده او دنياېي کارونو ته يې شا کړه، د خلکو او ټولنې ښخه لرې ګرځيدو. وايي چې : ده به تل ژړل او د ده ژړا د حقيقي عشق دسوز له عمله وه اوپه تل پاته توګه يې پر مخ د اوښکو ويالې رواني وې ، ملګرو او دوستانو به يې هميشه اوښکې تر سترګو جاري ليدلې.خوڅو موده وروسته يوشمير عالمان،روحاني واعظان او د دين مرشدان ده ته ورغلل او د ده نه يې غوښتنه وکړه چې د خلوت ښخه راووځي اودخلکواوټولنيزوخدمتونو لپاره ځان تيار کړي .

د ده دا بيتونه ګورو چې وايي :

زه رحمان ديار په غم کې هسې ډوب يم   چې هيڅ نه وينم په سترګو مګر دی

اوياوايي:

زه يې وينم درست جهان په تا مين دی   که بادشاه دی د دې دور که ګدا

اوياوايي:

اې رحمانه لکه ته چې په خدای ګرم يې   بل به نه وي په جهان کې هسې ګرم

اوياوايي:

زه رحمان دخپل صاحب په رضا زيست کړم   ښه پکار دی بنده بې خپله صاحبه

اوياوايي:

رحمان هسې ګوښه خوند له خلقه بيا موند   چې هرګز نه دی دا خوند مونډلی خلق

اوياوايي:

زه رحمان کناره خوښ وم له عالمه   بارې ستا سترګو رسوا کړم په عالم کې

اوياوايي:

اوښکې نه لري حساب زما د سترګو   بې حسابه شو سيلاب زما دسترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوايي:
د رحمان اوښکې به څرنګ په قرار وي چا ليدلی دی درياب په قراری کې

اويا وايي :
هومره اوښکي مې بهيږي په رخسار چې غرقاب مې هم ګريوان دی هم رخسار

اويا وايي :
يو عاشق دې څوک راوښيي په عشق کې چې يې رود په مخ د اوښکو روان نه دی
هومره اوښکې د عاشق په ګريوان وورې ته به وايې چې يو سيند دی ګريوان نه دی

اويا وايي :
ستا له غمه مې په مخ باندې ولې دي لړ مې وپوښته له حاله چې ولې دي

اوياوايي:
يار د يار له سترګو اوښکې پاکيزه کا تا درياب کړې زما اوښکې په يارۍ کې

اويا وايي :
چې په وصال کې يې اوښکې نه وچيږي ترو به حال درحمان څه وي په هجران کې

اويا وايي :
ياره ستا په جدايۍ او په ډير غم کې سيند داوښکو درومي په رخسار زما

اويا وايي :
ترخې اوښکې دعاشق آب ونمک دي خدای دې نه کاڅوک بې آبه بې نمکه

اويا وايي :
دا څه اوښکې نه دي چې بهيږي له چشمانو ق وينې دي بهيږي د زړګوتې له پرهاره

اويا وايي :
ای رحمانه اوښکې هم له تخمه دباران دي
کښت د هغه شين شوچې ګريانې لري سترګې

اويا وايي :
هيڅ اثر د رحمان اوښکې په يار نه کا خدای دې اوښکې دچا نه کا بې اثره

اويا وايي :
ستا د مينې ګوهر نشته په هر آب کې مګر بيا مونډشي د اوښکو په درياب کې

له دغو بيتوڅخه داسې جوتيږي چې دی يو ديني او روحاني عالم و، او دخدای(ج) په عبادت او رياضت بوخت و.ده داسلامي تعليماتو اونظرياتو څراغ تل بل ساتلې و.دی د تقوا اوپرهيزګارۍ روښانه سمبول وه . ده د خدای(ج) په مينه اومحبت کې ډير

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوندور شعرونه ويلي دي، همدا وجه ده چي تولو خلكو په تيره بيا پښتنو دهغه په درويشي اوفقيري اورواني طبع هوكړې ده، او دده په هرنصيحت، پند، قول اوقرار اعتقادلري . دی دپښتنو په منځ كې د عزت، درناوې اود قدراوستاينې وړ شخصيت په توګه پيژندل شوی دی، اود(بابا) په درانه لقب منلي شوی دی .
دی په خپلو شعرونو كې دالله (ج) سره خپله مينه داسې بيانوي :

ګوره هسې كردګار دی رب زما چې صاحب دكل اختيار دی رب زما
همګي بزرګواران چې ښوک يې وايي تر همه و بزرګوار دی رب زما
نه يې هيڅ حاجت په چا باندې موقوف دی نه د هيچا منت بار دی رب زما
له نيستۍ يې دهستی صورت پيدا كا هسې رنګ پروردیګار دی رب زما

....
....

او يا وايي :

په نامه دهغه خدای مې دا بيان دی چې يو نوم يې په نومونو كې سبحان دی
هم بادشاه دی دجمله ؤ بادشاهانو هم د هر يوه سلطان په سر سلطان دی
هغه كار چې و هر چا وته مشكل وي هغه كار واړه و ده و ته آسان وي
ښوک آفتاب شي په آسمان راخيږولی ده آفتاب راخيږولی په آسمان دی
ښوک دنمر په مخ حجاب شي غوړولی ده پټ كړی نمر په ابر كې پنهان دی
ښوک په شپه كې شي مهتاب پيدا كولی ده په شپه كې پيدا كړی ماه تابان دی
ښوک يو څاڅكی پريستی شي له آسمانه دی نزول كړی ده په مونږ باندې باران
ښوک شي روح ننويستی په يوه ماشي دی ژوندی كړی ده په روح تمام جهان

....
....

رحمان بابا يو لوی زاهد، عابد، عالم اود دين مرشد و.دی يوپاک اوسپيڅلي مسلمان و، اود خپل روحاني ژوند سره بوخت و.
اروابناد ګل پاچا الفت، چې زمونږ دهيواديو وتلي، تكړه دروند اوپياوړی شاعر اوليكوال دی د رحمان بابا د شاعري اوشخصيت په هكله داسې وايي :
(دخيبر او تيرا له غرونوهغه خوا دپيښور په بهادر كلي كې يو پښتون فقير اوسيده چې خبرې يې شعر او شعر يې حكمت و.
رحمان بابا هغه ښوک و چې دغفلت له خوبه د بلبلو په آواز راويښ شو او د زړه مراقبه يې د ګلو له غونچو او غوټيو زده كړه. په زړه كې يې دپاک خدای دمقدس عشق لمبې بلې دي او له ژبې يې سوزان شعرونه را وتل .)
رحمان بابا يو روحاني، ادبي اوتولنيز شهرت لري او دی ديو صوفي مشر په توګه دخلكوپه ذهن او روان كې خپل ځای او مقام تر لاسه كړې دی . د ده زياتره شعرونه
د خدای(ج) په ستاينه كې او دحقيقي عشق په هكله ويل شوي دي .
ښاغلي محمداكبر كركر زمونږ دهيواد،پياوړې او وتلی ليكوال اوڅيرنيزپوه شخصيت دی په خپله يوه ليكنه كې(درحمان بابا عشق يعنی څه ؟) ترسر ليک لاندی داسې وايي:
(درحمان بابا په انګليسي ژباړل شوي ديوان كې سريزه ليكونكي داسې باور لري، چې هغه څه چې د رحمان بابا په ديوان كې ډير برجسته او څرګند دي هغه عشق دی . موږ درحمان بابا په ديوان كې په دې خبره غور وكړ ، د رحمان بابا په ديوان كې په كراتو ځله دعشق كليمه تكرار شويده؟ خو دا عشق يوازې تصوفي او عرفاني عشق نه دی . دا يوه اوږده قصيده ډوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل دی، چي مطلع يي ده : په نامه دهغه خدای مي دا بيان دی - چي يو نوم يي په نومونو کي سبحان دی . په دې شعر کي رحمان بابا دخدای توصيف کوي،
دخدای صفات بيانوي چي له يوې خوا شريعت ته نږدې اوله بلي خوا دخالص تصوف او عرفان څخه واټن نيسي . په دې مانا چي په وحدت الوجود کي په عالي او ترانسيندينتال حالت کي صوفي له ځانه بهر کيږي او ځان يا مادی وجود نفي بولي .)

که چيرې د رحمان بابا شعري ديوان ته مراجعه وشي د ده په شعرونو کي دنورو شاعرانو په پرتله زياتره مذهبي او اخلاقي رنګونه، تصويرونه، خيالونه اوژور فکرونه چي د ټولني له روان سره برابر دي ليدل کيږي . د ده مينه دپاک الله (ج) او دانسان لوړ مقام ته او دانساني ظرافتونواو اخلاقو سره په ډير عالي شکل کي څرګنده شوې ده .
دی دنصيحت، پند او عبرت په توګه خلکو ته دبنو او بدي لارې لارښوونه کوي .خپل پيغام،هدف او مقصد دانسانانوپه راوېښولو کي دشعر په ژبه بيانوي .همدا وجه ده چي د دخلکو په منځ کي ستر شهرت پيدا کړې دی . دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

دنيا کښت دآخرت دی — دا خبره ده رښتيا
ولې مرد پکي هغه وي — چي سخي وي هم پارسا
په دنيا کي بدي نشته — که بدي نه وي له تا
په دنيا کي خطا نشته — که له تا نه وي خطا
دنيا بحر دی بهيرې — آينې غوندې صفا

اوياوايي:

دنيا بده دهغو ده — چي يي کسب وي ريا
يا يي کسب دريا وي — يا يي وګټي په غلا
يا يي تولـه کا په ظلم — يا دخمر په سودا
حق باطل کا، باطل حق کا — په سبب دروې ريا
ګوش او هوش يي هرګز نه وي — دمظلومو په ژړا
بتخاني و ته يي مخ وي — و مسجد وته يي شا
اختلاط کا له بدانو — له نيکانو وي جدا
و رحمان ته يې‌ښه مه کړه — خدايه هسې رنګ بلا

اوياوايي:

د ځوانۍ عمر دې تير کړ په غفلت کي — په پيرۍ کي به څه زيرمه دمحشر کړې

اوياوايي:

راشه مه کوه له چاسره جفا — لړ ژوندون دی ضايع کيږي بيوفا
په دنيا کي هيڅوک نه دي پاتي شوني — واړه تلوني دي که نن دي که سبا

اوياوايي:

که يو ځله سر د خدای لپاره ټيټ کړې — په قيامت به سر بلند شي تر هر چا
بازار دادی که څوک سود او سودا کاندي — په هغه جهان نه سود شته نه سودا
آشنايان که څوک پوهيږي نن يي وخت دی — چي ځاريږي يو آشنا تر بل آشنا
که ژوندون دی خو همدا دی په جهان کي — چي له چا سره تيريږي په خندا

اوياوايي:

که مقصود لرې تلوار کړه وخت کوتاه دی — غره مه شه د دې عمر په بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوایي:
سر دننه په ګریوان کړه سترګې رونې	ډېر په پورته پورته مه ځه سرهوا
اویاوایي:
سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته	ته په اصل کې له ځمکې یې پیدا
یاوایي:
انسانیت په ډیردولت نه دی رحمانه	بت که جوړ شي دسرو زروانسان نه دی
اویاوایي:
عالمان دي روښنایي د دې دنیا	عالمان دي د تمام جهان پیشوا
اویاوایي:
که څوک لار غواړي خدای هم ورسول ته	عالمان دي د دې لارې رهنما
اویاوایي:
ریاضت په قیامت نه شي مرد هغه دی	چې یې وکړ ریاضت په دا دنیا
اویاوایي:
زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم	چې له دینه له مذهبه وي سیوا
اویاوایي:
که نظر کا څوک په کار د درویشانو	خود به ویني وقار د درویشانو
اویاوایي:
چې مدام د بل وعیبو ته نظر کړي	خدای د خپله عیبه ولې بې خبر کړي
اویاوایي:
ضدیت د سړي عمر په عذاب کا	په کار نه دی ضدیت په دا دنیا
اویاوایي:
که بلنده مرتبه دچا په کار وي	لوی مقام دی عدالت په دا دنیا
اویاوایي:
چې تقوا دیانت نه لري رحمانه	د دې هسې همنشین مه شه
اویاوایي:
په هر غم کې خاموش اوسه او که نه وي آزارکړې	د بد خواه خاطر به ښاد دوست به
اویاوایي:
صبر ونیسه په مخ کې مراد غواړه	په تلوار به هیڅ ونه کړې که تلوار کړې
اویاوایي:
د بې دردو همدمي به دې بې درد کا	د نامردو همدمي به دې نامرد کا
اویاوایي:
چې دشمن یې وي له دوسته اړولی	د هغو احتیاط بویه له کومکه
اویاوایي:
چې یکسان ګوري هم شاه وهم ګداته	هسې یار دی د رحمان غریب نواز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوايي:
بل ارمان به له جهانه يوړ نه شي مګر مهر محبت په دا دنيا
اوياوايي:
نيک کردار هم نيک عمل خويونه هم جنت دی، هم راحت دی په دا دنيا
اوياوايي:
آدم زار په معني واړه يو صورت دي خوک چې بل آزاروي هغه آزار شي
اوياوايي:
که ته نکړې په بل چا باندې غرض بل به هم نه کا په تا باندې غرض
او داسې نور نصيحتونه،عبرتونه او پندونه ....

اروابناد پوهاندصديق الله رشتين چې يو نوميالي، دروند، او مخکښ ليکوال دی، په خپله يوه ليکنه کې د رحمان بابا د شاعرې په هکله داسې وايي :
(رحمان بابا د پښتو شعر او ادب هغه ځلانده ستوری دی چې د لرې او برې پښتونخوا په آسمان کې يو شان ځليږي . د ده خوږ نوم يا دده دلوړې شاعرې احترام دده روحاني او ملکوتي غږد ټولوپښتنوپه زړونوکي يو رنګ موجود دی .)
د رحمان بابا کلام رنګين، عام فهمه، سليس، روان اونازک خياله دی . د ده په کلام او شاعرې کې هر ډول شعرونه موجود دي اود هر چا په ذوق برابر مطالب لري . دده په شعرونو کي ديني، علمي ، ادبي ، اخلاقي او ټولنيز مسايل، بشري مناسبات ، انساني صفتونه لکه : لوړ اخلاص، رښتيا اوصداقت،عدالت، علم اوپوهه ، تقوا اوعبادت، صبر او زغم، قناعت، نيکي ښيګني، متانت،سخاوت، زحمت اورياضت، عزت، ميړانه او لوړ همت،ننګ اوغيرت، ځان غوښتنه اوتنګ نظري،کبر اوغرور، کينه، غيبت ، حسادت اوکرکه ،اتحاداو اتفاق، ورورولي، آزادي اوخپلواکي، ظلم اوستم او داسې نور خصايل، په ډير انساني اواسلامي فکرونو، تصورانو اوخيالونو کي په ډيره خوندوره او ساده ژبه او په ډير عالي مفاهيمو اومعناګانو کي بيان شوي دي .
دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

ګوره څه بلند مقام دی داخلاص چې جهان واړه غلام دی داخلاص
اوياوايي:
پس له مرګه به دا مهرواخلاص نه وي که اخلاص کړې نن هنګام دی داخلاص
اوياوايي:
څه عجب دی که مستان ترې چاپير ناست وي هر ساقي څخه چې جام دی داخلاص
اوياوايي:
د رحمان کلام په دا سبب شيرين دی چې يې هر کلام، کلام دی داخلاص
اوياوايي:
که څوک فخر کا په ننګ او په ناموس دا په عشق کې نه ارزيږي يو فلوس
اوياوايي:
معنوي صورت پيدا کړه که ميړه يې فايده څه ده د بتانو له اشخاص
اوياوايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د ونې په خیر ګل او میوه غواړې
خاکسار شه
ځان په نمر کړه سایه بان د هر
اویاواویي:
که هوا دې د جنت په خاطر ګرځي
خاک نشین په آستانه د هغه یار شه
اویاواویي:
هغه زړه چې عرش الله دی ګوره کوم دی
کړه
څو دې توان شي د جمله زړونوخدمت
اویاواویي:
که دلمر په خیر څرګند شې په جهان کې
یې
څو په زړونوپسندیده نه شې لا ورک
بزرګي په دلجویۍ کې ده دخلکو
ته چې خلک ډوبوې څرنګ بزرګ یې
په لویي کې لویي چیرې ده لایقه
کمینی وته مټ کړه که سالک یې
اویاواویي:
په ساحل کشتی د هیچا نه ډوبیږي
که څوک نه کا په دریا باندې غرض
اویاواویي:
خلوتیان په خپل خلوت کې فراغت دي
درسوا دی په رسوا باندې غرض
اویاواویي:
که له خپله عیبه ځان ژغورې رحمانه
دهیچا له عیبه مه کوه پوښتنه
اویاواویي:
که یوه جودانه عیب وینې په بل کښې
هغه یو جودانه عیب یې لوی غر کړې
اویاواویي:
کوهی مه کنه دبل سړي په لار کښې
چیرې ستا به دکوهی په غاړه لار شي
اویاواویي:
ته نا حق په ما کینه کړې کینه ناکه
په کینه به آیینه نه کړې ته پاکه
اویاواویي:
که نعمت دی خو طاعت او عبادت دی
ګنه نشته بل نعمت په دا دنیا
اویاواویي:
بل ارمان به له جهانه یووړ نه شي
مګر مهر ومحبت په دا دنیا
اویاواویي:
په آزار دچا راضي مه شه رحمان!
که خلاصی په قیامت غواړې له عذابه
اویاواویي:
چې نیکي بدي په تله کې تلل شي
خود پخپله تله واخله عدالت کړه
اویاواویي:
دظالم د آشنایي توبه توبه
د خود بین له بینایي توبه توبه
اویاواویي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دې ویره شي له ظلم له ستمه
ته هم مکړه په هیچا باندې ستم
اویاوایي:

له اغیار سره خندا څه په کار نه ده
له اغیار سره سودا څه پکار نه ده
سل یارۍ دیوه یار دپاره کړی شي
آشنایی د هرآشنا څه پکار نه ده
بد له بدو سره بویه نیک له نیکو
دجفا په ځای وفا څه پکار نه ده
هر بلبل به دې ثنا کړي که ته گل شی
په خپل ځان خپله ثنا څه پکار نه ده
اویاوایي:

آشنایان که څوک پوهیږي نن یې وخت دی
چې ځاریږي یوآشنا تر بل آشنا
اویاوایي:

زهر ښه دي که په صلح اوصلاح وي
نه شکرې په فتنه او غوغا
اویاوایي:

چې د ورور اوعزیز زړه پرې آزار شي
حاصل مه شه هغه خپله مدعا
اویاوایي:

لکه ځان هسې وبل وته نظر کړه
لکه ستا دی هسې ځان دی دهر چا
اویاوایي:

د ډیر ناز او د ډیر کبر له سببه
عمل نه کا په گفتار داولیا
اویاوایي:

چې عزت حرمت یې نه وي په جهان کې
هغه هسې ژوندون وسوزه په اور
اویاوایي:

بی عزت سرى به خوښ دهیچا نه وي
مگر هسې بې عزت وي ځینې نور
اویاوایي:

دراز عمر مې حاصل شو له راستۍ
لکه سرو مدام سبزه تازه یم
اویاوایي:

و هر چاته په خپل شکل څرگندیږم
آینه غوندې بی رویه بی ریا یم
اویاوایي:

که دډیر عمر پکار دی غفلت مه کړه
په اوده باندې سل کال یوزمان شي
اویاوایي:

په ښه خوی له بدخواهانوبې پروا یم
په نرمي لکه اوبه د اور سزا یم
اویاوایي:

نیک له نیکو سره بویه بد له بدو
که څوک غواړي ولایت په دا دنیا
اویاوایي:

روښنایي په هغو ړونده حرامه
چې پرې کیني گرد غبار د دې دنیا
اویاوایي:

په یوه گړی بهار وي بیا خزان شي
بقا نه لري بهار د دې دنیا
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قانع تر قناعته صدقه شه
هم دنیا او هم دینار د دې دنیا
اویاوایي:
مګر خود په خپله خدای دچا طبیب شي
ګنه نشته په جهان کې بل طبیب
اویاوایي:
دشمن هم د سړي کله کله دوست شي
دوستی نه کا له رحمان سره حبیب
اویاوایي:
د ریا له زاهدی زما توبه
چې یې کاندي څوک په رسم وپه عادت
اویاوایي:
په ورځ پنداو نصیحت وایي و بل ته
په شپه ناست وي د مغان پر خرابات
اویاوایي:
دین یې دام دی ددنیاپه لارکې ایښی
پرې را اړوي وحشیان د مخلوقات
اویاوایي:
دهغو په لور یې سترګې وي ختلې
چه په لاس یې سرسایه وي یا زکات
اویاوایي:
دعوی مه کړه په نا حق به یې خپل نه کړې
پردی شهر، پردی ملک، پردی دیار
چې استوګنه په پردي وطن کې کاندي
هغه نه لري د هیڅ واک واختیار
که هزار قسمه وخوري په یو کار کې
نه کا څوک په مسافرو اعتبار
اویاوایي:
چې په زور ورسره نه یې برابر
د هغو تر څنګه مه کښېنه زړور
زورور اور او اوبه دي فهم وکړه
چې ډوب نه شې یا ونه سیزی بشر
په یاری د زورور غلط مه شه
مګر دا چې ترده نه یې زورور
اویاوایي:
دا خو ته یې زما نفسه
چې دې زه کړم کور وکر
اویاوایي:
په شپه وینې د مظلوم خوري
سبا کیني په منبر
اویاوایي:
په زړه تور لکه تبی وي
په مخ سپین لکه قمر
اویاوایي:
رحمان هسې بې وقوف سوداګر نه دی
چې د دین متاع بدله په دنیا کا
اویاوایي:
راشه مکوه له چا سره جفا
وفا
لږ ژوندون دی ضایع کیږی بې
اویاوایي:
خدای طاعت، عبادت څه کوي رحمانه
خو یې مینه د سړي ده ازمیل یې
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خلیل تر کعبې دا کعبه ده لویه　　که آباد کا څوک ویران حرم د زړهء
اویاوایي:
ګونګي ښه دي چې بی کام و بی زبان وي　　نه چې ژبه شي په بد ویل ګویا
اویاوایي:
سر د ننه په ګریوان کړه سترګي رونې　　ډیر په پورته پورته مه ځه سر هوا
سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته　　ته په اصل کې له ځمکې یې پیدا
اویاوایي:
د دنیا کارونه واړه غولول دي　　دا ګومان په هیچا مه کړه چې مې
خپل دي
اویاوایي:
له سړیه غرض واړه سړیتوب دی　　نه چې پټ وي د سرو زرو په لباس
اویاوایي:
په آدم کې د حیوان خویونه هم شته　　بیا هاله یې آدم بوله چې آدم شي
اویاوایي:
احتیاج هسې بلا دی په جهان کې　　چې پلار زوی کاندی د زوی او زوی د
پلار
اویاوایي:
ما دیار په بېلتانه کې دي لیدلي　　که دانا د زماني وي مبدل شي
اویاوایي:
هر وګړی چې منصور غوندې په دار شي　　دار یې پس له مرګه نخل میوه دار شي
اویاوایي:
دنیا دار که مستغني په سیم و زر دی　　هنرمند و ځخه ګنج دخپل هنر دی
بیهوده به زورور وځانته وایي　　د دنیا سړی که هر څو زورور دی
هسې مه وایه چې زه یم په جهان کې　　پیدا کړی خدای د سر دپاسه سر دی
اویاوایي:
هر علم چې بیعمله وي تش بوس دی　　د جاهل د پارسایي توبه توبه
اویاوایي:
علمیت د بی عمله عالمانو　　لکه ګنج د کتابونوپه خر بار شه
او داسي نور بیتونه ....

په رښتیا سره د رحمان بابا دشعرونواو ویناګانو ارزښت، خوږوالی، دروندوالی، ریښتینوالی، علمیت،تجربه او روحانیت دومره شهرت تر لاسه کړې دی، چې په لره او بره پښتونخوا او افغاني سیمو کې د ده روحاني، علمي، تصوفي ،عرفاني اومذهبي شخصیت ته د عزت، عقیدت او درناوي په توګه خلک ګوري، او د ده شعري دیوان د خلکو په منځ کې دفال نیولې شهرت تر لاسه کړې دی ، او دهغه په ویناګانو، نصیحتونو اوپندونواکثریت خلک عملي ګامونه پورته کوي، او په ورځنیو خبرواترو کې دده دشعرونواو کلام نه د متلونو په بڼه ګټه پورته کوي .
اروابناد عبدالروف بینوا چې زموږ دهیواد تکړه، نامتو،نوښتګر، ادبي اوفرهنګي شخصیت دی، په خپله یوه لیکنه کې د رحمان بابا دشاعرۍ په هکله داسي وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(د رحمان بابا د اشعارو يو لوی صفت دادی چي د هرچا په ذوق سره سم مطالب لري او دهر چا د تنهايي ملګری وي . په پښتنو کي به ډير داسي کم کور وي، چي د رحمان بابا ديوان هلته نه وي .)
رښتيا داده چي د رحمان باباعالي او لوړ فکرد ده په شعر او کلام کي دومره خوږ او اغيزناک دی،چي هر څوک ځانته په کي خپل هدف، مقصد، درد، تصوير، خيال او انځورپه ډير ښکلي اوظريفانه شکل پيدا کوي .
- صوفي او عارف دواړه په کي د تصوف او عرفان د اسرارو او رمزونو مرغلري او دمعرفت او د معنوي دنيا وړانګي ويني اوپري خپلو روحاني حالاتوته وده ورکوي . دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

که څوک وايي هنر کوم دی؟ وايه دادی — **چي بی خدايه نوره مينه په چا نه کا**
او يا وايي :
هيڅ تغير او تبديل نه لري رحمان — **تل تر تله بر قرار دی رب زما**
او يا وايي :
دا پنځه ورځي ژوندون چي غنيمت دی — **شکرانه په دا نعمت دکردګار کړه**
او يا وايي :
دا همه واړه حجاب دي چي ليده شي — **نور دحسن بالاتر دي له ادراکه**
او يا وايي :
په هر دم کي نوي نوي تماشي کړم — **زه رحمان د خدای وکړه وته حيران يم**
او يا وايي :
چي مي ستا د جمال عکس دی ليدلي پخپل ځان کښي
هم په دا دآييني په څير حيران دی زما روح
او يا وايي :
په رحمان باندي نظر د کرم وکړي — **اې چي يی د پاک الله په دربار خاص**
او يا وايي :
چي وصال دخپل جانان مي دی موندلای — **ګنج د درو د مرجان مي دی موندلای**
او يا وايي :
څه عجب دی که تمام جهان زما شي — **چي بادشاه د درست جهان مي دی موندلای**
او يا وايي :
درست جهان که واړه ما رحمان لره دلبر شي — **چيري دی دلبره بي له تا بل دلبر زما**
او يا وايي :
که دا نور ښايسته ستوري ويل کيږي — **ته خورشيد غوندي صورت لری عيان**
او يا وايي :
د آفتاب په مخ کي هره ورځ زوال وي — **ستا دحسن په آفتاب کي زوال نشته**
او يا وايي :
څو دي دوه سترګي غړيږي په جهان کي — **ننداره په هر ساعت د خپل نګار کړه**
او يا وايي :
زه يي وينم درست جهان په تا مين دی — **که بادشاه دی د دي دور که ګدا**
او يا وايي :
وهر چا وته چي ستا قوت رسيږي — **هلته نه رسي قوت د درست جهان**
او يا وايي :
زه رحمان چي ستا د حسن ثنا خوان يم — **ستا له رويه درست جهان زما ثنا کړه**
او يا وايي :
که له دره يي شړي که يي پريږدي ته — **ډير مين دی ستا پرمخ عبدالرحمان**

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

عشق څه هسي علم نه دی چي حاصل شي له مکتبه
مکتب حال د مذهب وایي عشق سیوا دی له مذهبه

او یا وایي :

می خواران که یي خبر شي له مستئ نه د رحمان د میخانې شراب دښبنو دي

او یا وایي :

هسي بی شرابو مست یم ستا په مینه چي خبر نه یم په ځمکه په آسمان

او یا وایي :

د رحمان په عاشقئ به آفرین کړې که لږ مخ په آینه کړې ځان وګورې

او یا وایي :

زه رحمان دعشق په درد کي هسي خوښ یم چي مي نشته په دوا باندې غرض

او یا وایي :

سپیني اوښکي زیړ رخسار دمیني له دولته ای رحمانه دا دعاشقانو سیم و زر دي

او یا وایي :

که چا لار دعاشقئ وي ورکه کړې زه رحمان دګمراهانو رهنمایم

او یا وایي :

خپل جانان مي هسي نقش دی په زړه کي نه پوهیږم چي رحمان یم که جانان یم

او یا وایي :

زه رحمان دهغه حسن دعا ګوی یم چي جرګه دعاشقانو وي پرې پنډه

- که عاشق دی په کي دپاکي اوسپیڅلي میني ناز، راز اونیاز، حسن اوجمال،دطبیعت دمناظرو هنري ښکلا، خلوص، محبت اودخپلوریښتینو احساساتو اوعواطفو
تصویرونه او خیالونه ګوري .دبیلګي په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

او یا وایي :

مخ دیار شمس وقمر درې واړه یو دي قددسرو صنوبر درې واړه یو دي
حاجت نلرم په شهدو په شکرو لب دیار شهدوشکر درې واړه یو دي

او یا وایي :

په شرابو کي خوند نشته د شکرو دیار شونډې هم شراب دي هم شکر

او یا وایي :

که سل ځله پټ تر شونډو لاندې خاندي نه پټیږي آب دلعل ودګوهر

او یا وایي :

هغه شونډې چي خوږې دي تر شکرو له کنځلو یي عار نه کا عاشقان

او یا وایي :

چي خوګ نوم دا ستا دشونډو په خولهء واخلي
که یي زهر وي په خوله کي عسل شي

او یا وایي :

هغه شونډې چي شیریني وي تر قندو ما هیڅ فیض ترې بیا نه موندبې کنځلو

او یا وایي :

چي لذت یي د سرو شونډو وي موندلی نوره مینه د شرابو په جام نه کا

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :
که پکار دې دسرو شونډو شیریني وي
د خپل ځان په وینوسور لکه انارشه
او یا وایي :
چې مې نقش په زړه سرې شونډې دیار شوې
کان دلعلو شو ګرداب زما دسترګو
او یا وایي :
تا چې رنګ دمیو ورکړو ولبانو
اور یې پورې کړ په کور د میخورانو
او یا وایي :
په هر ځای چې ستا دلبو نام آغاز شي
د لاله ؤ باران اوري په حباب کې
او یا وایي :
د پیزوان غمی دې زیب کا پر لبانو
دواړه زلفې دې چورۍ د ملنګانو
تور اوربل دې لکه مارپه جبین پروت دی
شینکی خال دې مواصل د رنځورانو
او یا وایي :
چې دې جوړه کړه لینده دکږو وروځو
ځو به ښکار کړې په حرم د غزالانو
او یا وایي :
د سروتیک دې شهزاده په جبین پروت دی
شینکی خال دی محصل په بندیوانو
او یا وایي :
مشکین خال دی په سرو لبو هسی زیب کا
لکه مهر په محزن د درمرجانو
او یا وایي :
ما دعشق په درس کې نور څه لوستي نه دي
بې دزلفو، بې له خطه بې له خاله
او یا وایي :
که دې زلفې په مخ پیچوتاب شوې ښایي
ویښته څه طاقت لري داور له تابه
او یا وایي :
که په توره تاریکی کې رڼا غواړې
نندارچي د یار د زلفو د رخسار شه
او یا وایي :
لاس مې وتړۍ د زلفو په طناب
بیا مې وپلورۍ د سترګو په قصاب
او یا وایي :
هسې آب یې دی د دوو سترګو په تیغ کې
چې بې سره په سر نه لري حباب
او یا وایي :
چې راياد یې سرې شونډې سور پیزوان کړم
تر چشمانو مې بهیږي سرهء شهاب
چې دمخ و آب وتاب ته یې نظر کړم
راته هیڅ شي دګلونوآب وتاب
او یا وایي :
دا کاږه کاږه باڼه او کږې وروځې
نور څه نه کا بې کږو کږو وهلو
او یا وایي :
په شپه نوکي دعاشق په وینو سرې کا
سبا پورې کا نکریزې په منګلو
او یا وایي :
مستوري راڅخه یوړه مستو سترګو
رحمان ځکه په وګړیو کې رسوا شوم
او یا وایي :
یا دا ستا چشم ابرو وینم په خواب کې
یا مستان دي ویده شوي په محراب کې
او یا وایي :
هغه سترګې چې نرګس وي هم بادام وي
تېرې تورې شوې زما په قتلولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

ستا دی خواب آلودو سترګو خواب راڅخه یوور　　　　لبو دی لذت د میوناب راڅخه یوور

نه مي اوښکي پاتې شوې نه صبرپه صورت کي　　　　ډيرې بې صبری دمخ آب راڅخه یوور

- عالم په کي دعلم او پوهې مالومات لټوي ، اوخپل علمي تصورات اوتفکرات غني کوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

مه درومه رحمانه په خلاف د دانایانو　　　　مینه د دنیا پسندلې نه ده هیڅ دانا

او یا وایي :

د دانا و دنادان تر میان یو حد دی　　　　هوښیاري تر حد پورته حماقت وي

او یا وایي :

تر هغه به نادان بل په جهان نه وي　　　　چې څوک مهر وفا غواړي په نادان کي

او یا وایي :

عاقلان په وړاندې ځي په ورستوګوري　　　　په دنیا کې سر انجام د آخرت کړه

او یا وایي :

پوه خلک هغه دي چې اقرار په ناپوهی کا

هر چې ځان هوښیار ګڼي هوښیار یی مه ګڼه

او یا وایي :

زه رحمان حلقه بګوش د هر عالم یم　　　　که اعلی دی که اوسط دی که ادنا

او یا وایي :

عالمان دي روښنایي د دې دنیا　　　　عالمان دي د تمام جهان پیشوا

- که دمیني د دردرنځور او دردمن او ناقراره دی په کي د خپل زړه ټکور او قراري پیدا کوي .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

د رحمان وزیري رنګ وته نظر کړه　　　　چې مدام په تا پسي کاندي ژړا

او یا وایي :

عاشقانوپه شکست کې برې بیا مونو　　　　دلته توان دهغه رسي چې ناتوان شي

زیری رنګ دعاشق هسي مرتبه ده　　　　چې آفتاب غوندې څرګند په درست جهان شي

له چشمانو یې باران درحمت ووري　　　　زرغونه یې په څهره باندې زعفران شي

له رخساره حال د زړونومعلومیږي　　　　له بهاره نیک وبد دکال عیان شي

او یا وایي :

زه رحمان دزماني له جوره درومم　　　　خپل صاحب لره په داد او په فریاد

- مطربان او که مستان دي په کي دسوز او ګداز ډکي سندریزي نغمي دموسیقي په پردو کي غږوي، او مستان خپل آواز ورسره داسي جګوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دساقي په لاس کي جام دمیو ناب دی　　　　مطرب ایښی په زنګون دغم رباب دی

او یا وایي :

محتسب په رقص ګډ شوباک یی نشته　　　　صوفي پروت په میخانه کي مست خراب دی

او یا وایي :

په تلخی دمیو مست خلق مي خوښ دي　　　　هغه خار چې بوی دګل لري خار نه دی

او یا وایي :

هرساقي چې جام دعشق لري په لاس کي　　　　دا پیاله یي په مستانو ده مباحه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

هر مطرب چي غوږی تاو کا درباب — په دا تاوکي زما زړه کاندي خراب
چي سامعی یې په نغمه په ترانه شم — دیوانه شم ګریوان څیرې مست خراب
هم یې تار، هم یې ګفتار هسي اثر کا — چي هیڅوک یې نه طاقت لري نه تاب

او یا وایي :

زړهء مي په نغمو نغمو سوری کړ مطربانو — عقل ساقیانوپه شراب راڅخه یووړ
یو ساقي بل یار دریم مطرب سره یو ځای شول
زړه یې له ګوګله په شتاب راڅخه یووړ

- ملي شخصیتونه، مشران اوسیاستوال په کي د خپلو ملي پاخونونو او غورځنګونو اتحاد اواتفاق، او دخلکو غیرت ، همت او شهامت راپاروي .
دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

بیخ بنیاد به دهغوی وي په یاری کي — چي د تن په نابودی یې اعتقاد وي

او یا وایي :

ښایسته یاران ګلونه دي رحمانه — بېلتانه کړه اکثرمړاوی کم تازه

او یا وایي :

که پر غره پر سمه ګرځم باک مي نشته — زمری تل ګرځي په لوړه په ژوره

او یا وایي :

وړاندیني هم واړه ستاپه څیر سړي وو — ته هم پاڅه د هغو په څېر همت کړه

او یا وایي :

چي په ننګ وپه ناموس تر لوره کم وي — صدقه شه نا قابله زوی له لوره

او یا وایي :

ننګیالي تربرونه ښه دي او که نه وي — ننګیالی ترله هم ښه ده له تربوره

او یا وایي :

هغه زړه به له طوفانه په امان وي — چي کشتی غوندې دخلقو بار بردارشي

او یاوایي:

کر د ګلو کړه چي سیمه دي ګلزار شي — اغزي مه کره په خپو کي به دي خار شي

- هغوخلکوچي دنیا یې پریښې ده او له دنیا څخه لاس په سر شوي دي په کي دځان لپاره خوشحالي پیدا کوي .
دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دا دنیا په احمقانو ده ودانه — دانا څه کا په دنیا باندې غرض

او یا وایي :

دنیا کل په احمقانو ده ودانه — دانا ځکه وابستګی د دنیا نه کا-

- مبلغین، واعظان او خطیبان په مدرسو اوجماتونو کي په خپلوویناګانوکي د ده دشعرونو نه د یومنل شوي اصل په توګه ګټه پورته کوي .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

رحمان هسي بی وقوف سوداګر نه دی — چي د دین متاع بدله په دنیا کا

او یا وایي :

زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم — چي له دینه له مذهبه وي سیوا

او یا وایي :

ای رحمانه که څه کار دی خو د دین دی — نور کارونه بی وفا دي بی اساس

او یا وایي :

واړه بي وقوف دي که څوک دین په دنیا پلوري — چېرته پنځه ورځې چېرته عمر جاودان

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

نور عالم که د دنیا غمونه کاندي　　　　له رحمان سره دې غم د آخرت وي

درحمان بابا شعر اوکلام ډیر ساده او آسان معلومیږي، خو دلوړومفاهیمواوژورو معناګانونه ډک دی، اوملي، روحاني اوټولنیزه بڼه لري، او هره حجره، هر مجلس اوهرکور د ده په شعر او کلام روښانه، ځلانده اورنګین دی .

دده په شعرونوکې دلوړو اخلاقو،عبرتونواوعالي صفتونودرسونه شتون لري . همدا سبب دی چې ده ځانته دا حق ورکړي دی چې خپل شعر داسې ستایي :

چې دا نور شاعران کاندي هغه نه کا　　　　رحمان کړی نوی نوی اجتهاد دی

او یا وایي :

دا څه شعر درحمان دی　　　　چې هم ګنج دی هم هنر

او یا وایي :

هسې زیب کا په بیاض د رحمان شعر　　　　لکه زلفې دخوبانو په رخسار

او یا وایي :

یا به شهد یا به قند یا به نبات وي　　　　هر کلام چې له رحمانه شنیده شي

او یا وایي :

ستا د حسن د تعریف له برکته　　　　د رحمان دشعر کوکې پر عالم دي

او یا وایي :

په اشعارو کښې قوتناک لکه زمری یم　　　　ولې نه یم د زمري په څیر ګزند

او یا وایي :

در ګوهر په تله نه دي چا تللي　　　　د رحمان شعر ګوهر دی څه یې تلې

او یا وایي :

هم نغمې کاندي هم رقص کاهم خاندي　　　　د رحمان په شعر ترکې د باګرام

او یا وایي :

د رحمان وسوزان شعر ته حیران یم　　　　چې یې اور بل شوی نه دی په دیوان

درحمان بابا شعرونه له مینې، ورورولۍ او انساني غوښتنو، پندونواوعبرتونونه ډک دی . ده له خوارانو، غریبانو، فقیرانواو درویشانو نه ځان بیل کړی نه دی، اوتل یې دا

هڅه کوله چې خپله درویشي او فقیري په امیري بدله نه کړي .دده خوږ کلام ددرویشانو اوقلندرانود زړونوغږ دی . د ده کلام د پاکۍ، سپیڅلتیا،حقیقت، رښتیا او صداقت

آواز دی او دخلکو په زړونو کې ځانګړې ځای لري .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

چې یکسان ګوري هم شاه وهم ګدا ته　　　　هسې یار دی رحمان غریب نواز

او یا وایي :

بادشاهي د ګدایانو په دعا شي　　　　زه رحمان ځکه بادشاه شوم چې ګدا شوم

او یا وایي :

د خلیل تر کعبې دا کعبه ده لویه　　　　که آباد کا څوک ویران حرم د زړهء

او یا وایي :

زه ملهم د زړهء له چا غواړم بې خدایه　　　　چې کړی نه شي طبیبان ملهم د زړهء

او یا وایي :

قاعده د دردمندیٰهسې نه ده　　　　چې په درد کې یو دردمن له بله کم وي

او یا وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د اور لمبو وهلی وي بیا روغ شي　　　نه رغېږي دآزار لمبو وهلی

او یا وایي :

که نظر کا څوک په کار ددرویشانو　　　خود به ووینې وقار د درویشانو

او یا وایي :

په دغه لاره به ورشي خدای رسول ته　　　که څوک یون کاندي په لار د درویشانو

هر گفتار به یې د خدای په در قبول وي　　　چې قبول یې وي گفتار د درویشانو

او یا وایي :

بادشاهان ددنیا واړه پرې پراته دي　　　لکه خاورې په دربار د درویشانو

هر بهار لره خزان په جهان شته دی　　　خزان نه لري بهار د درویشانو

د جنت د باغ گلونه به یې هیر شي　　　که څوک ووینې گلزار د درویشانو

او یا وایي :

درست دیوان درحمان جار تر داغزل شه　　　چې بیان یې کړو کردار د درویشانو

او یا وایي :

که مې څوک په امیرې شمیرې امیر یم　　　که مې څوک په فقیرې شمیرې فقیریم

رحمان بابا خپل خیالونه، تصویرونه اوانځورونه ، تشبیهات، کنایات، پاک اوسپیڅلي احساسات، جذبات او عواطف په خپلو شعرونو کې د یو رومانتیک اومینه ناک شاعر په توگه دمجازي عشق،
د طبیعت دمناظرو هنري ښکلا،حسن اوجمال په ډیر هنري شکل بیان کړي دي .دبیلگې په توگه د ده دا بیتونه گورو:

دا دمیو څه مستي او سرخي نه ده　　　تیغ د سترگو دې په وینو کې غرقاب دی

او یا وایي :

که دې مخ په زلفو پټ دی باک یې نشته　　　د حیات اوبه هم پټې په تورتم دي

ستا د زلفو له رخساره له سرو شونډو　　　پیدا شوي شام شفق د صبحدم دي

او یا وایي :

چې شهید دتورو سترگو په خنجر شي　　　خوشنودي یې دسرو شونډو په کوثرشي

چې رایاد یې سپین رخسار دراز مژگان کړم　　　هغه دم مې زړه سپند سینه مجمرشي

او یا وایي :

هغه زړه چې ستا دعشق په اور کباب دی　　　که مرهم وربانديې کیږدې ډیر ثواب دی

او یا وایي :

تش به نشي هغه خم دعشق له میو　　　چې یې خاورې د فرهاد او د مجنون دي

او یا وایي :

دبلبل له حاله زده کړه په خزان کې　　　بیا د گلو تماشا کړه په بوستان کې

او یا وایي :

عاشقي آسان مه گڼه خبر شه　　　سر بازی ده هر نفس په دا میدان کې

او یا وایي :

عشق وعقل دواړه سره ضد دي که پوهیږې　　　کله کړي آرام د اور بخرې په لمبو کې

او یا وایي :

که گریوان مې دسپوږمۍ دنمر مشرق شي　　　زه چې یار په سترگونه وینم تورتم وي

او یا وایي :

تا چې په دا تورو سترگو وکاته و ماته　　　زړه دې زما تور کړ له دې نوره مخلوقاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

ماخو چي ته ولیدې هغه ساعت مې ووې   نوره به مینه د زړه نه شي له تا ماته

او یا وایي :

شیخان او زاهدان چي نصیحت وماته وایي   نه دي خبر شوي ستا د محسناته

او یا وایي :

زه رحمان چي دې وینم یاره وایم خدایه خیر کړې   ګډه شاپیرۍ ده دبني آدم له زاته

او یا وایي :

بې د ستا له مخه ورځ راباندې شپه ده   روښنايي دورځې چیرې وي بې نمره

او یا وایي :

ایښې مي په سر دی ستا دمخ دمیني ګل   بیا مي تور لیمه دي ستا دزلفو تور سنبل

او یا وایي :

د پیزوان غمی دې زیب کاپر لبانو   تورې زلفي دې زنځیر دعاشقانو
دا سور تیک دی شهزاده په اوربل پروت دی   شینکی خال دې معاني د بندیوانو
دواړه لب دې ښایسته تر سرو یاقوتو   شرمولي ده ږلی ستا دندانو
دواړه لیچي دې کړي کښلي مصری توری   در پوهیږم سر به غوځ کړې د خوارانو
تورې وروځې دې کړې پر جبین زیب کا   لکه جیم پر کاغذ کښلی کاتبانو

او یا وایي :

ګرځي په چمن کي منګل ډکه په ګلونو   خدای زده چي ګلونه وړي یا زړونه په منګل

او یا وایي :

نه به ستا د مخ په څیر ګلشن وي چا لیدلی   نه به وي زما په څیر آهونه د بلبل

او یا وایي :

مست د هغه مخ یم چي مستاني لري سترګی
بې تورې بې تیغه قاتلاني لري سترګی
بې لیدو کتو غابیان زړونه وړي له خلکو
هسي چشمان بندې ساحراني لري سترګی
هر څوک چي یي ویني تورې سترګی کتی نه شي
ښکلي پریوارغوندې حیراني لري سترګی

او یا وایي :

سور پیزوان دې په سرو شونډو هسي زیب کا   لکه جیم په قلم کښلی کاتبانو

او یا وایي :

اور اوبه سره چا ګډ لیدلي نه دي   دا قدرت دی ستا په لبوکي ښکاریږي

او یا وایي :

که ډوبیږم په اوبه یا په اور سوځم   د سرو شونډوپه آتش او په آب خوښ یم

او یا وایي :

هسي مست یم ستا د شونډو په شراب   چي به نه وي بل داهسي مستخراب

او یا وایي :

ما چي خال دستا د وروځو تر میان ولید   نه بل هسي رنګ امام شته نه محراب

او یا وایي :

زه نورچا وته خبری نه کړم   بې هغوچي مویي مژګان لري دراز

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا وايي :

شام سحر مي دغه ستا زلفي رخسار دي نور مي مه پوښته له شامه له سحره

او يا وايي :

خيال د زلفو يې زما تر زړه چاپيره شو يا تر ګنجه چاپير شوی مار دی دا

او يا وايي :

درحمان تر قلم مښک وعنبر ووري چې آغاز يې کړ اشعار د تورو زلفو

او يا وايي :

هسې بند شو په کمند دتورو زلفو چې حيران يم د رحمان په خلاصولو

او يا وايي :

ځکه ژاړم له دو سترګو اوښکي ويني چې رحمان ويني ديار خنداني زلفي

او يا وايي :

ځان په مستو سترګو باندې مه غولوه رحمانه
دا مستان هوښياري له حکمته سره ښوري

او يا وايي :

په رحمان د ستا د لبو مى حرام دى ځو د خپلو وينو جام تاوان ور نه کړم

او يا وايي :

در و لعل شو ويل د رحمان چې دى ستا د لعلو و شونډو شو ګويان

او يا وايي :

که مجنون غونډې په عشق کې ځوک صادق شي دليلى په دروازه کې دربان نشته

او يا وايي :

دا ځه مخ دى منور چې هم شمس دى هم قمر
دا ځه زلفي دي مشکيني چې هم مښک دي هم عنبر
دا ځه پيوسته ابرو دي چې هم نيش دى هم نشتر
داځه سترګې دي قاتلي چې هم سيف دى هم خنجر
دا شونډې دى مىء ګوني چې هم مىء دي هم شکر
دا ځه سپين سپيځلي غاښ دي چې هم در دي هم ګوهر
داځه سيب زنخدان دى چې هم سيم دى هم ثمر
دا ځه قد او ځه قامت دى چې هم ګل دى هم عرعر
دا ځه ملا ده باريک وضع چې هم موى دى هم کمر
داځه زړه دى دخوبانو چې هم موم دى هم حجر
دا ځه يار دى نه پوهيږم چې هم دل دى هم دلبر
دا ځه بت دى زما ربه چې هم بت دى هم بشر
دا ځه شعر درحمان دى چې هم ګنج دى هم هنر

رحمان بابا يودرويش صفته انسان، صوفي مشربه شاعر او په مذهبي تفکراتو کې ډوب شخصيت و، چې د يو ځانګړي ادبي مکتب اوسبک خاوند دى .
اروابښادپوهاندعبدالحی حبيبي چې زموږ دهيواد يو نوښتګر، مفکر، نامتوليکوال او ځيرنيزپوه، تکړه ژورناليست اوپياوړى شاعر دى ، په خپله يوه ليکنه کې درحمان بابا د ادبي سبک او شخصيت په هکله داسي وايي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رحمان بابا دشاعرئ په فن کي دمستقل مکتب خاوند دی . په خپل شعر کي يي دپښتنو دفطري جذباتو او ملي احساساتو په ساده او روانوخوږو الفاظوداسې ښه ترجماني کړې ده چي هر څوک د خپل ذوق مطابق په هر ځای او موقع کې استفاده ځني اخستی شي .)
په رښتيا سره چي رحمان بابا دخپل په زړه پوري ادبي سبک په وسيله خپل روان او سليس او د هرچا په ذوق برابرشعرونه خپل ادب دوستانو ته وړاندې کړي دي .ده خپله شاعري او خپل شعر هغه مقام ته ورساوه، چي زموږ زياتره شاعرانوپه ډيره مينه او اخلاص د ده دادبي مکتب لارويان شول او د ده په لاره يي پياوړي ګامونه اوچت کړي دي .
سره له دې چي رحمان بابا يو درويش صفته او مسکين شخصيت و، خو هغه لوړ مقام چي ده درلوداو ډيراخي حوصلی او دلوی همت اوغيرت خاوند و، ده هيڅکله د خپل غريبي لاس چا ته تيت کړی نه دی اوپه خپله غريبي يي قناعت او صبر کړې دی او دخپل لوی خدای(ج) نه شکر ګذار و. دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

څوک دې راکاندي قسم په کردګار — **که درم لرم په کور کښي يا دينار**
زه درم او دينار نه لرم په کور کښي — **ولي نور عالم مي بولي دنيا دار**
هم په دا چه نه له ځايه چيرته خوځم — **نه د هيڅ يوه مخلوق يم منت بار**
آب و خور لکه آسيا په ځای را رسي — **پخپل کور کښي مي سکون دی هم رفتار**
لکه ونه مستقيم په خپل مکان يم — **که خزان را باندې راشي که بهار**

او يا وايي :

په هر کور کي رنځوران راته زګيروی کا — **لاس مي نه رسي دهيچا په دوا**
د دنيا خبرې واړه په دنيا شي — **ما به څه کا څوک چي نه لرم دنيا**
که په هر کلي کي مي کور دی زه ګومان کړم — **چي کور نه دی دا مي ګور دی په صحرا**

او يا وايي :

قناعت مي د خرقي لاندې اطلس دی — **پټ د درست جهان پادشاه ظاهرګدايم**

او يا وايي :

خدايه ګنج دقناعت و رحمان ورکړې — **چي بی ملکه بی حشمته دولتمند وي**

او يا وايي :

هغو بيا موند سعادت په دا دنيا — **چي يي وکړ قناعت په دا دنيا**

او يا وايي :

موږ به نه شي هيڅ سړی بې قناعته — **که يي خونه وي په سيم وپه زر ډکه**

او يا وايي :

د قانع تر قناعته صدقه شه — **هم دنيا او هم دينار د دې دنيا**

د رحمان بابا د آثارو څيړنه او دده ادبي شخصيت، مقام او شهرت دلرې اوبرې پښتونخوا په محدوده کې محدود نه دی پاتي شوی .په نړئ کي د يو شمير لويو پوهانواوڅيړنيزو مرکزونولمه خواه د ده شخصيت د يو لوی مشر په توګه منلې شوې دی، او ده ديوعالم، فاضل او ستر شاعر په توګه پوره شهرت ګټلي دی . د ده دعلمي ، روحاني، ادبي او فرهنګي شخصيت په هکله نه يوازې په لره او بره پښتونخوا کي بلکي دباندنيو ليکوالانو له خواه هم څيړل شوې دی .دنړئ ډيرو پوهانو او څيړونکو دده آثار لوستي او د ده په هکله يي خپلې څيړني کړي دي . درحمان باباښپړ کليات په مختلفو ژبو لکه : انګليسي، روسي، اردواو داسي نورو ژبوژباړل شوی دی .
درحمان بابا د شخصيت په هکله يو شمير مستشرقينو لکه :راورتي او پادري هيوز انګريزي او اډورن روسي چي دپښتوادب پيژندونکي دي، خپلي څيړني اوقضاوتونه کړی دي . دوی رحمان بابا د پښتو ادب (پيښوا) ياده وي .
ميجر راورتي دپښتو ژبي او دپښتو ادب په هکله زيات تحقيقات او څيرني کړی دي .
دی درحمان بابا په هکله خپل نظر داسي بيانوي :
(که څه هم خوشحال خان ختک په پښتو شاعرانو کي لوړ مقام لري ، خو رحمان بابا وتولوپښتنو ته ډير زيات مقبول شاعر دی .)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پادري هيوز هم چې يو نامتو محقق او څېړونکې دی، ده هم د پښتو ادب په هکله ډير تحقيقات اوپلټني کړې دي ، او درحمان بابا په هکله داسې وايي :
(په کوم ځای کې چې پښتو ژبه ده هلته درحمان باباشعار ويل کيږي .)
لنډه دا چې د پوهانو او څېړونکو له تحقيقاتو نه مالوميږي چې رحمان بابا يو لوی عالم،مفکر او ادبي شخصيت اونامتو شاعر دی، د ده علميت ، روحانيت او پرهيزګاري اوصداقت د ده په کلام او شاعري کې او د ده په اعمالو کې خورا ارزښتمندمقام لري . همدا سبب دی هر چا چې دده شعرونه لوستي او اوريدلي دي ، د دوی په زړونو کې يې ځای نيولی دی او د دوی په اعمالو او کردارويې ژور اغيزکړی دی .
دزياترو ادبي تحقيقاتواو څېړونکوله پلوه د رحمان بابا د مړينې نيټه (۱۱۲۸)هجري قمري کال منل شوې دی .دی دپيښور ښار د(هزارخاني) په لويه هديره کې ښخ دی . د ده زيارت ته ډير خلک ور ځي او هر کال د پسرلي په شپږاو ورځو کې د ده پر مزار باندې دمشاعرې غونډه جوړيږي . د ده قبر او ډبر ليک د افغانستان دپښتو ټولنې له خوا په (۱۳۳۶)هجري شمسي يا (۱۹۵۸)ميلادي کال کې جوړ شوی دی .
په پای کې غواړم ووايم د دغې مقالي په ليکنه کې د بيلابيلو انترنيتي منابعوو او درحمان بابا په ديوان استنادشوی دی . ښايي زما ليکنه ځنې نيمګړتياوې ولري د ټولو ادب دوستانواورحمان دوستانو څخه مخکې له مخکې ښښنه غواړم، داجوته ده چې د رحمان باباهر اړخيز شخصيت په څو مقالو او رسالو نشي څرګنديدای، دا کار هر اړخيزه څيړنه غواړي ، خو ما په خپل توان سره کوشش کړی دی چې د ده روحاني ، ادبي اوفرهنګي شخصيت چې د يو سمندر حيثيت لري، يو څاڅکي راپورته کړم اود ادب دوستانو تنده پرې ماته کړم .

اروا دې يې ښاده وي اوده روحاني او ادبي ډيوې دې تل روښانه وي

په ډيردرنښت او ادبي مينه : انجنيرعبدالقادر مسعود

www.roshanak.nl

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library